

HB 13.908

HIRÜNK A VILÁGBAN

I.évfolyam 3.szám

1951.március 15.

MIT OLVASNAK MAGYARORSZÁGRÓL AZ AMERIKAI KONGRESSZUS TAGJAI?

A washingtoni kongresszusi könyvtár "Introduction to Europe" címen 200 oldalas ismertetést adott ki, mely a különböző európai országokról szóló fontosabb könyveket írja le. A könyveket a következő négy csoportra osztja: általános, történeti háttér, háborúutáni politikai és gazdasági helyzet, kultúra.

Magyarország 6 oldalon 36 könyvvel /s pár folyóiratcikkkel/ szerepel, de más fejezet alatt is található még néhány magyar vonatkozású könyv. Mivel a kiadványt a világ legnagyobb könyvtára adta ki s mivel az amerikai kongresszus tagjai nyilván elsősorban ennek alapján tanulmányozzák majd az európai s köztük a magyar problémákat, érdemes közelebbről szemügyre venni a listát és az ismertetéseket. Íme a könyvek jegyzéke:

COMPANION TO HUNGARIAN STUDIES /Magyar Szemle kiadása, 1943./, J. Eppstein: HUNGARY /Cambridge, 1945./, Hannay: A WAYFARER IN HUNGARY /London, 1926/, Adam de Hegedüs: HUNGARIAN BACKGROUND /London, 1937./, Clive Holland: HUNGARY, THE LAND AND ITS PEOPLE /London, 1935./, Lengyel Emil: AMERICANS FROM HUNGARY /Philadelphia, 1948./, Mende Tibor: HUNGARY /London, 1944./, Pálóczy-Horváth György: IN DARKEST HUNGARY /London, 1944./, John Patric: MAGYAR MIRTH AND MELANCHOLY /National Geographic Magazine, 1938./, Viski Károly: HUNGARIAN PEASANT CUSTOMS /Budapest, 1937./; - Eckhart Ferenc: SHORT HISTORY OF THE HUNGARIAN PEOPLE /London, 1931./, Guldescu v. Juldanic: THE KOSSUTH-TRADITION AND HUNGARY'S DELUSION OF GRANDEUR /South Atlantic Quarterly, 1948./, Jászi: REVOLUTION AND COUNTERREVOLUTION IN HUNGARY /London, 1924./, Kosáry: HISTORY OF HUNGARY /Cleveland, 1941./, Macartney: HUNGARY AND HER SUCCESSORS; THE TREATY OF TRIANON AND ITS CONSEQUENCES, 1919-1937 /New York, Oxford, 1937./, Zarek: THE HISTORY OF HUNGARY /London, 1939./; - THE CHARACTER OF A PEOPLE'S DEMOCRACY /a proletárdiktatúrát beharangozó Révai-cikk a Társadalmi Szemléből, Foreign Affairs, New York, 1949./, Eckstein: LAND REFORM AND THE TRANSFORMATION OF AGRICULTURE OF HUNGARY /Journal of Farm Economics, Menasha, Wis., 1949./, Gunther: BEHIND THE IRON CURTAIN: HUNGARY /Harper's Magazine, New York, 1949./, Hungarian Ministry for Foreign Affairs: LIBERATED HUNGARY, 1945-50 /Budapest, 1950./, HUNGARY AS A DICTATORSHIP OF THE PROLETARIAT /World Today, London, 1949./, HUNGARY'S THREE-YEAR PLAN /International Labour Review, Geneva, 1948./, Kertész István: CHURCH AND STATE IN HUNGARY: THE BACKGROUND OF THE CARDINAL MINDSZENTY TRIAL /Review of Politics, Notre Dame, Ind., 1949./, Kertész István: THE PLIGHT OF SATELLITE DIPLOMACY /u.o./, Montgomery: HUNGARY: THE UNWILLING SATELLITE /New York, 1947./, Nagy Ferenc: STRUGGLE BEHIND THE IRON CURTAIN /New York, 1948./, Schoenfeld: SOVIET IMPERIALISM IN HUNGARY /Foreign Affairs, New York, 1948./, Stanford Neal: HUNGARY:

PATTERN OF SOVIET IMPERIALISM /American Mercury, New York, 1949./, Vám-béry Rusztem: HUNGARY - TO BE OR NOT TO BE /New York, 1946./; -- Bartók: HUNGARIAN FOLK MUSIC /London, 1931./, Divald: OLD HUNGARIAN ART /London, 1931./, Gergely Emro: HUNGARIAN DRAMA IN NEW YORK, 1908-1940 /Philadelphia, 1947./, Kirkconnell: A LITTLE TREASURY OF HUNGARIAN VERSE /Washington, 1947./, Lederer, Charlotte Bacskay: MADE IN HUNGARY /Budapest, 1933./, Rearick: DANCES OF THE HUNGARIANS /New York, 1939./, Reményi József: HUNGARIAN LITERATURE /Washington, 1946./, Tabori Paul: HUNGARIAN ANTHOLOGY /London, 1943./, Biró Lajos, Faludi György, Molnár Ferenc, Hans Habe, Arthur Koestler, stb. irásai/, Viski Károly: HUNGARIAN DANCES /London, 1937./, Whitney Arthur: COLLOQUIAL HUNGARIAN /London, 1944./, Zilahy: THE DUKAYS /New York, 1949./; -- Seaton-Watson, Hugh: EASTERN EUROPE BETWEEN THE WARS, 1918-1941 /Cambridge, 1946./, SOVIET SATELLITES /Review of Politics, Notre Dame, Ind., 1949., György Andrew, Kertész István, stb. tanulmányai/, György Andrew: GOVERNMENTS OF DANUBIAN EUROPE /New York, 1949./, Warriner: ECONOMIC CHANGES IN EASTERN EUROPE SINCE THE WAR /International Affairs, London, 1949./

Mint látható, a lista nagyon sok olyan művet tartalmaz, mely objektíven, sőt rokonszenves beállításban tárgyalja az illető magyar problémát /pl. Macartney, Montgomery/. Érthető, hogy velük szemben néhány kritikai álláspontot elfoglaló könyv is szerepel. Nagyobb baj azonban, hogy ezek nagyrésze nemcsak ellenséges, de értéktelen írásmű is egyuttal. Többnél ugyan a könyv beállítottsága fel van tüntetve /pl. a Mende-könyvnél megemlíti, hogy az előszót az u.n. "vörös gróf", Károlyi Mihály írta/ s ez sokat enyhít magán a tényen, soknál azonban nem tűnik ez ki s ebben van az összeállítás legnagyobb gyengéje. A hírhedt Doreen Warriner-ről pl. nem mondja meg, hogy írója kommunista szempontból írta meg művét, Pálóczy-Horváth "In darkest Hungary"-jét /"A legsötétebb Magyarországon"/ pedig így ismerteti:

"Könyv, amely a magyar paraszt szemszögéből íródott, ismerteti a földtelen magyar falusi nép történetét és életkörülményeit. A szerző, emigráns magyar szociáldemokrata Londonban, egy paraszttal együttműködve írta meg könyvét." - Ugyanakkor pedig köztudomásu, hogy a szerző 1947-ben hazament s beállt kommunistának, a "paraszttal való együttműködése" pedig abból állt, hogy első személyben írta pamfletjét egy képzelt magyar paraszt nevében, másrészt Illyés "Puszták népe" c. művéből hosszú részleteket - a forrás feltüntetése s az író tudta és beleegyezése nélkül - átvett, hogy tendenciózus beállításával ezzel is gyalázhassa a magyarságot. Egyébként ehhez is a "vörös gróf" írt bevezetést.

A legfurcsább azonban az, hogy a külföldön, főleg ép Amerikában legjobban ismert Kossuth-problémára, mely az irántunk való rokonszenvedés legfőbb forrása, az összefoglalás ép egy nyilvánvalóan elfogult írást /A Kossuth-tradíció és a magyar nagyság ábrándja/ ajánl s az egész Kossuth-irodalomból csupán ezt az egyet! Maga az ismertetés így hangzik:

"Érdekes történeti analízis egy középeurópai írótól, aki minden rosszat a modern Magyarországon 'a magyar nemzet ama nemezisének, Kossuth Lajosnak' tulajdonít. A magyar lélek dicsőítése, a sovinizmus bátorítása s Magyarország nemmagyar kisebbségeinek az elidegenítése Kossuth által, a szerző szerint azóta mindig dominált a magyar politikában és ez volt a legfőbb oka Magyarország kudarcának két világháborúban és kapitulálásának a Szovjet előtt."

BARTOK MONDOTTA: KELET ÉS NYUGAT SZINTÉZISÉT AKARJUK MEGVALÓSITANI. EZT A SZEREPET IGÉNYELHETJÜK, TEKINTETTEL FAJUNKRA ÉS FÖLDRAJZI HELYZETÉRE ORSZÁGUNKNAK, MELY EGYIDEJŰ-LEG KELET LEGSZÉLSŐBB PONTJA ÉS NYUGAT VÉDŐBÁSTYÁJA.

MAGYAROK - FRANCIÁK.
Irta: Krüzsely József

Genfben, a Kálvin utcájában mindenkinek megmutatom Sayous szülőházát. Sayous Edvard, multszázadbéli francia történész, egy régi menekült francia család genfi ivadéka, aki egyébként visszatért Párizsba s ott élte le egész életét. Először az 1867-i párizsi világkiállítás magyar csoportja ébreszti fel benne az érdeklődést a magyarok iránt. Ettől kezdve tanulmányozza a nyelvet és a magyar történelmet s az 1870-es porosz-francia háború idején, ezuttal hivatalos megbízatással is, újra Budapesten van s bár nem sikerült hivatalos lépésre hangolnia a magyar kormányt Poroszország ellen; mégis azt írja erről az utjáról, hogy a franciabarátság fellángolása hazánkban újra példátlan volt s a keresztes háborúk ideje óta soha jobban nem értette meg ez a két nép egymást mint akkor.

Első kisebb magyar tárgyú műve után 1876-ban két kötetre terjedő könyvet ír a magyarok történetéről /Histoire générale des Hongrois/. A művet Thiers-díjjal tünteti ki a francia akadémia, a Magyar Tudományos Akadémia pedig Sayoust elismerésképpen külföldi tagjai közé választotta. 1935. december 23-án a Magyar Nemzeti Szövetség és a Svájci Magyar Társaság emléktáblával jelölte meg Sayous szülőházát. Azt a lelki tüzet viszont, ahogyan a magyarokat szerette az író és azt a kifinomult érzést, ahogyan a magyar közlélekbe belelátott, csak a könyve adja igaziban vissza. Például a multszázadi reformnemzedékről így ír s így jellemzi a korszak alakjait /II.kötet, 439-40 oldal/:

"...Az 1832. év végére teljes lett a Diéta összetétele s ezzel kezdetét vette az emlékezetes törvényalkotások szaka. Soha magyar országgyűlés nem nyújtott ily eréllyel párosult nagy tehetség-együtttest s elmondhatni róla, hogy igaziban itt veszi kezdetét a magyar fórum szellemi és irodalmi léte. Az 1833 évi követi Diétán már résztvesznek azok az új egyéniségek is, akik a Diétán kívül is nevet szereztek maguknak erre az időre s emellett a Diéta nagyban egészében megtartotta régi ragyogását is. Ha Felsőbüki Nagy Pál vesztett is a jelentőségéből, ez - ahogy Horváth Mihály mondja - nem azt jelenti, hogy a tehetségéből vesztett, hanem csak a befolyása csökkent, mert Nagy ugyan iszonyodott a kormány és a klérus és az oligarchia reakciójától s mély emberséggel érzett a szegények iránt is, a feudális rezsim teljes eltörlését viszont nem akarta. Eme habozása és ez a magatartás fárasztotta fegyverbarátait s elhidegítette a barátait is.

Jóval merészebb két elme örökölte a népszerűségét a diétai vitatkozásokon: Bóthy, akit magyar Dantonnak neveztek és a barsi Balogh, az indulatos szónok, aki nem volt válogatós a kifejezésekben s nem ok nélkül jegyezték fel róla, hogy a forradalmi események folytán erre a kátéra oktatta a fiát:

- Ki a legnagyobb ember? - Washington.

- Mi a legjobb államforma? - A köztársaság.

- S mi vagy te? - Demokrata."

...Kolozsvárt a katonai kérdéstről beszélt Wesselényi báró s többek közt ezeket idézi a beszédéből Sayous:

"Ha csak a magunk életéről s csak a magunk vagyonáról lenne szó, akkor azt mondanám, lóra a királyért és az alkotmányért! De mivel a kérdésben a szegény nép szabadsága és a vére forog kockán, a gyűlésnek el kell mélyülnie a hadsereg megajánlás felett, amit kérnek tőlünk, mielőtt joga volna ahhoz, hogy nagylelkű lehessen.

...Te félsz? Kérdezte egyébként hatesztendő korában ettől a férfitől az apja. Tanuld meg fiam, hogy egy Wesselényi nem fél s eközben rádobta az idomitatlan lóra a gyermeket, aki Erdély herculesévé

lett.

...Széchenyi egyetlen lelkes diétai felszólalásával hozta létre az Akadémiát s ez attól kezdve a szellemi élet tüzhelyévé válik. Hitel-Világ című műveivel rávezeti honfitársait a gazdaságpolitika révén bölcsen kivívható szabadság útjára. A magyar politika teljes kibontakozásához mindamellet az 1830-as európai nagy események szolgáltatók az igazi lökést.

...Eme fiatalok közt volt volt egy ügyvéd, Kossuth, époly képességű szónok, mint amilyen tehetséges író, aki már 1833 óta, tehát európai hírnevétől jóval előbb otthon ismertté lett, mert az Országgyűlésről irt napi tudósításokkal módot talált arra, amit mindenki keresett s megteremtette a sajtót. S ha a posta megtagadta a tudósítások kézbesítését, a vármegyék a hajdukat küldték el érteük s így a cenzurát is tökéletesen kikerülte Kossuth.

...Kölcssey portréját is majdcsak annyira ismerték, mint a Kossuthét, Deákét. S akik szemtől szembe is látták ezt a portrét, azok sohasem felejtik el ezt a bánatot és kellemet egyszerre egyesítő arcot telve jóssággal és melankóliával."

Ime, ennyi hévvel és ennyi finomsággal tölt meg rólunk Sayous két oldalnyi helyet kilencszáz oldalnyira terjedő művében. S róla viszont ezt írja a magyar történész, Fraknoi: "Elmondhatjuk, hogy külföldi író még sohasem tanulmányozta ilyen elmélyedő módon történelmünk és nemzeti irodalmunk forrásait, sem ily tökéletesen nem értette meg intézményeink szellemét."

KODÁLY MŰVEI LEMEZEN.

A múlt év folyamán Amerikában az új típusú lemezekre több Kodály-darabot is kihoztak. A róluk szóló kritikák kitünőek. A Psalmus Hungaricus-t "brilliáns, tömör, majdgem pogány zenének" mondja a NEW YORK TIMES /50.VIII.13./, a TIME /50.V.29./ szerint pedig "valószínűleg ez a 67 éves Kodály Zoltán legjobb műve, egyes részei a század legremekőbb kórusalkotását jelentik."

A Missa Brevisről így ír a WASHINGTON POST: "A helyett, hogy csupán ünnepélyes lenne a végszavaknál: 'Dona nobis pacem', mint Bach és Beethoven, vagy kissé könnyed, ahogy Mozart tudott lenni, - Kodály a szavakból mennydörgő kórust csinál, amely fortissimoig erősödik, midőn a nép békéért kiált."

"Kodály rendkívüli 'Csellószonátáját kíséret nélkül' - írja a NEW YORK TIMES /50.XII.24./ - virtuóz technikával és hatásosan játssza Starker János. A terjedelmes mű magyar népi témákat használ fel, fantáziában dus s a hangszer speciális színezése még külön gazdagságot kölcsönöz neki."

"Ritka partitúrát vettek lemezre Ormándyval" - ez a címe a Hány János ismertetésének a WASHINGTON POST-ban /50.VII.30./. "Ormándy ismeri és szereti ezt a zenét - olvashatjuk a cikkben - és mi semmiben sem hallottuk őt sikeresebbnek. A csárdás tempója tökéletes és a katona-vigjáték drámája, a harangjáték, az egész darab zamatja hihetetlen módon érvényesül. Még ma menjen és vegye meg állandó mulatságot ezt a csodálatos muzsikát."

WINSTON CHURCHILL TELEKIRŐL: ÖNGYILKOSSÁGA KIENGESZTELŐ ÁLDOZATNAK SZÁMIT, HOGY ENMAGA ÉS NÉPE IS MENTESÍTÉSÉK A JUGOSZLÁVIA ELLENI NÉMET TÁMADÁS FELELŐSSÉGE ALOL. /Április 4-én lesz Teleki öngyilkosságának tizéves fordulója/

AKI RÉSZTVEVETT TRIANON ELŐKÉSZÍTÉSÉBEN...

Az alább idézett részlet Harold Nicolson "Portrait of a Diplomat. Being the Life of Sir Arthur Nicolson First Lord Carnock, and a Study of the Origins of the Great War." c. könyvéből való /New York, Houghton Mifflin, 1930./.

Lord Carnock a legutóbb idézett Harold Nicolson atyja volt. 1888-1892 Budapesten volt főkonzul, 1906-ban Szentpétervárra került nagykövetségként s az angol-orosz antant létrehozásában nagy szerepet játszott. 1910-16 mint állandó külügyi alállamtitkár az angol politika irányára döntő befolyással volt. Ilyenek voltak az emlékei Magyarországról annak, aki résztvevett a béke előkészítésében:

A négy esztendő, melyet Nicolson Magyarországon töltött, az unalom négy éve volt. Ez a négy év nem állt fontosabb kapcsolatban politikai fejlődésének fővonaláival s így - szemben tapasztalataival Perzsiában vagy az egyiptomi krízis idején - néhány bekezdéssel elintézhető. A főkonzulátus Budapesten a bécsi nagykövetségnek volt alárendelve és Nicolson a nagykövetnek kellett, hogy jelentéseit küldje. A majdnem három önálló év után Perzsiában ez a korlátozás rendkívül bosszantó volt. A magyar arisztokrácia ostobasága az idegeire ment. Önteltségük undort keltett benne. "Szocialistává kellene válnom - írta feleségének - a legélénkebb biborvörös színben, ha itt lennék munkás." Lord Roseberynek így írt:

"Általában a fiatal mágnást nem szabad összehasonlítani az apjával. Az utóbbi minden különbsége és sajátossága ellenére szép férfi-példány volt. A jelenlegi fiatalság sok esetben csak nagyon sápadt képviselője ennek a fajtának. Az az energia és aktivitás, mely az apák ismertetőjele volt, nincs meg a fiukban, akik éjjeleiket kártyázással és cigányzene hallgatásával töltik, ötfontos és tizfontos bankjegyeket ragasztva kedvenc muzsikusaik homlokára. A fajta életerejét főleg azok őrzik meg, akiket itt dzsentrinek hívnak - vagy akiket földbirtokososztálynak kellene neveznünk és bár ezek tönkrementek, mégvan bennük az a jellemzősílárdság és eltökéltség, mely annyira jellemző a magyarra s ami az országot oly sok nehézségen keresztül fenntartotta."

Ami a többit illeti, Nicolson idejét azzal töltötte, hogy a keleti kérdést vitatta meg Vámbéry professzorral; az osztrák történelmet Pejacevics tábornokkal; kereskedelmi jelentéseket írt; olykor vakáción volt a hegyek között vagy Batthyány grófnő - egy elbájoló zsidóasszony - vendégszerető kastélyában...

Csupán egy irányban bizonyult Nicolson budapesti megbízatása késsőbb értékesnek. Sok időt fordított a kisebbségi kérdésre, s nagy körutat tett meg Horvátországban és Erdélyben, helyszínen tanulmányozva a problémát. Így szívében mély bizalmatlanságot vitt magával Magyarországról a magyar s valójában az osztrák-magyar politika iránt - ösztönös félelmet, hogy a Habsburg-birodalom nem a stabilitásnak, hanem a bomlásnak és hanyatlásnak a tényezője. Ez az érzés csak erősödött benne az idő múlásával. Itéletét ebben a vonatkozásban, bár olyasmin alapult, amiről a történelem bebizonyította, hogy helyes előérzet volt, színezte személyes ellenszenv az osztrák-magyar rendszer felszínes merevsége iránt. Egy, a feleségéhez intézett levele jellemző módon tükrözi vissza ezt az ellenszenvet: "Hivatalos ebéd Körmenten. A szegény hercegnőt s jómagamat fojtogatnak az egyenruhák, oly merev s furcsa minden. Az alantasok állandó félelemben, s az én kis őrnagyom remeg a felügyelő előtt. Milyen szamarak vagyunk mi emberek! Oh, drágám, mire jó mindez, mért nem lehetünk természetesekek s mért próbál mindenki lábujjhegyre állni, hogy egy hüvelykkel magasabb legyen a szomszédjánál?..."

1892. okt. 22-én a konstantinápolyi nagykövetség titkárává nevez-

ték ki. "Oly boldog vagyok - írta - minél többet gondolok rá." Október 31-én uton volt vissza Bécsből és az étkezőkocsiban Szapáry gróffal, a magyar miniszterelnökkel ebédelt. Ebéd közepén hirtelen csattanás hallatszott az ablakon s valami elfütyült közöttük. Puszkagolyó furta át az üvegtáblát, kis kerek lyukat hagyott. Szemben a faburkolatba furta be magát. Gróf Szapáry zavartalanul folytatta ebédjét. /58-60 oldal/

MONGOLOK VAGYUNK?

THE BANCROFT'S LIBRARY
OF UNIVERSAL HISTORY:
/VII.kötet, New York
és Chicago 1908./

"A magyarok tatár törzse, akik a tizedik század elején telepedtek le a Tisza és a Duna völgyeibe és rablóhadjáratokat vezettek Németországba,..." /2436 oldal/

THE NEW LARNED HISTORY:
/Springfield, Mass. 1923/
/általánosan használt
kézikönyv/

MONGOLIA címszónál: "Öt mongol csoport tette magát hiressé Európában: a hunok... a bulgárok, a magyarok, a törökök vagy ozmanlik és Oroszország mongol hódítói..."

ENCYCLOPEDIA AMERICANA:
/New York és Chicago,
1950./

HUNGARY címszónál: "...A magyarok finn-ugor fajuak" Az UGRIAN címszónál: "...Az etnológiában általában a mongol fajú népek egy csoportját jelöli... és felváltva használják az ugro-finn vagy finn-magyar névvel"

LAROUSSE DU XX. SIECLE:
/Paris, 1930./

HONGRIE címszónál: "...a magyarok leszármazottai a mongol magyaroknak, akik a X. században érkeztek Ázsia sztyeppéiről"

ARIER UND MONGOLEN:
/Spielman, Halle,
1905./

II. fejezet címe: "A mongolok legrégebbi támadásai Európa ellen." A szövegben /22 oldal/: "A magyarok... több mint fél évszázadon át állandóan rémei voltak a keresztény világnak."

THE SLAVS /JAN MASARYK/:
/Glasgow, 1928./

"...Egy mongol törzs betörése Közép-Európába éket vert a szlávok nyugati és déli ága közé és ez olyan tényezőnek bizonyult, mely később is hátráltatta fejlődésüket egész a legújabb időkig, mivel nemzeti jellegüktől való megfosztásukra törekedett." /5 oldal/

FAJKÉRDÉS, FAJKUTATÁS:
/Bartucz Lajos, 1941?/

"A mai magyar nemzettest rasszelemei..." közt "4-5 százalék tartozik a mongoloid rasszkörhöz" /tehát nem mongolhoz!//A többi: "Alföldi rassz: 25-30, keletbalti 20, dinári 20, alpi 15, taurid 4-5, nordicus 4, mediterrán 1 százalék/" "Az eddigi embertani vizsgálatok igazolják és hiteles leletekkel bizonyítják, hogy a honfoglaló magyarok által hozott örökséganyag ezer év közben sem pusztult el, és a nemzettest rasszbeli összetétele sem változott meg lényegesen" /315-16 oldal/

THE RACES OF EUROPE:
/Carleton Stevens Coon
New York, 1939./

"A régi magyarok, akiket Arpád vezetett Magyarországra, csak kis mértékben voltak mongoloidok" /233 oldal/

NYUGATI FIGYELŐ.

VERESS SÁNDOR HEGEDÜVERSENYÉNEK
BEMUTATOJA ZÜRICHBEN

"Uj zene Zürichben" címmel a WELTWOCHÉ /51.I.19./ elragadtatott hangon számol be egy hármás bemutatóról. "Egy francia, egy magyar, egy német: a nemzeti irányu modern zene három majdnem egyidős képviselője szerepelt együtt a 11. Nép-hangversenyen. Nem lehetett volna érdekesebb, sem sokoldalubb a program, mely az új zene tartalmi és formai problematikája elől nem tért ki, hanem a maga különböző, egymást nem keresztező irányait bemutatta. Olivier Messiaen, a francia, Sándor Veress, a magyar, Karl Amadeus Hartmann, a német: mind a három a maga módján következetesnek és tévedhetetlennek tünik; éppen ezáltal vált egy-egynek a kifejezése és formája megfoghatóvá..."

Veress, aki Bartók iskolájából származik és hozzá hasonlóan a magyar népzenenek kötelezte el magát, egy tiszta szellemiségű, ugyanakkor eleven feszültségű hegedüversenyt írt; az oly sokrétű mű felépítése nem mindennapi: lassu tétellel kezdődik, középső tételként zenekari kadenciát szur be s csak a fináléban enged szabadjára egy ritmikailag finom tagolású mozgalmas tételt. Hansheinz Schneberger ragyogóan adta elő a rendkívül igényes darabot."

Hűvösebb kritika jelent meg Veress művéről a NEUE ZÜRCHER ZEITUNG/51.I.13./ hasábjain. Szerinte a versenymű "formailag kiegyensúlyozatlan, bár lendületes alkotás!"

FILM LISZT ZENÉJÉVEL

Ismert előadóművészekről szóló filmet játszanak egész Amerikában. A film során Liszt "Szerelmi álmok" c. műve s - a film főszáma-ként - a Faust-szimfónia III. tétele hallható.

KOSSUTHVILLE,

floridai magyar falu most ünnepelte 25 éves fennállását.

MAGYAR PROUST?

"Ladislas Dormandi, a 'La vie des autres' szerzője, vajjon egy új Proust?" - teszi fel a kérdést címében a párizsi SAMEDI SOIR/51.II.23./, majd hosszú, lelkes cikkben magasztalja az író tehetségét. Székely-Kovács Olga képét is közli a lap a szerzőről.

ZENE BARTOK STILUSÁBAN

"Zene Bartók stílusában: fiatal zeneszerzők művei" - ezzel a címmel számol be a MANCHESTER GUARDIAN/51.II.13./ két angol zene-szerző bemutató-hangversenyéről. "James Iliff harmadik darabja, - írja a kritika - melynek címe 'Hódolat Bartóknak', e zeneszerző ütőhangszer-stílusát utánozza. A darab főgyengesége harmónikus és formai igénytelensége, mely nem tartozik Bartók tulajdonságai közé."

"Ellisont 'Három szólómű vonóshármasra' c. művei képviselték, melyek mindegyikében más-más hangszernek jut a főszerep... Ő többet szívott fel az igazi Bartókból... Stílusa homofón és képzeletdus harmóniai merészen összpontosulnak a jól formált dallam köré. Az epizódokban a három hangszer ellenpontszerűen együttműködik, Bartók kánonstílusát eredményesen alkalmazva."

A NEW YORKI HANGVERSENYMŰSORON

március első felében Liszt neve 16 alkalommal szerepelt, Bartóké 3, Kodályé 2 esetben - egy-szer a Psalmus Hungaricus-szal! /Összehasonlításképpen: Chopin-é 10-szer, Dvorzsáké 4-szer, Sibeliusé 3-szor, Enescué 2-szer/

MAGYAR IROK OROSZUL

Moszkvában "Magyar elbeszélések" címmel a rendszer íróinak - köztük Veres Péternek és Szabó Pálnak - novellái, elbeszélései jelentek meg. /MAGYAR NEMZET, 51. II.20./

GÁBRIEL ASZTRIK PRINCETONBAN.

"Nyugati tudós Princetonban" címmel a NEW YORK TIMES /50.V.12./ közölte, hogy Gábrriel Asztrik professzor "az indianai Notre Dame Egyetem Középkori Intézetében, elfogadta kinevezését a princetoni "Hataladott Tanulmányok Intézetébe /Institute for Advanced Study/. Igazgatója az Intézetnek, ahol Einstein is végzi kutatásai, Dr.J.Robert Oppenheimer, az ismert atomfizikus." A NEW YORK TIMES egy másik száma "Ahol Einstein dolgozik" c.cikke mellett Gábrriel Asztrik képét is hozza.

Gábrriel Asztrik, aki a magyarországi francia kollégium igazgatója és budapesti egyetemi tanár volt, 1948-ban került a Notre Dame Egyetemre neveléstörténeti és francia szakra. A VINCENNES SUN-COMMER-CIAL /50.XII.20;/ ismerteti tudományos működését: "Dr.Gábrriel, aki katolikus pap, beutazta Európát s minden nagy könyvtárban dolgozott liturgikus kéziratok után kutatva. Számos tanulmánya a Párizsban, Louvainben, Brüsszelben található kéziratok és egyházi ösnyomtatványok alapján készült. Ő ismertette a nürnbergi illuminált kéziratokat, melyeket most Magyarországon őriznek. Előadott Párizsban, a lille-i egyetemen, Rómában, 1944-ben megtámadták náci történészek tudományos munkái miatt s később üldözésben is része volt."

Az utóbbi években a következő művei jelentek meg külföldön: "The practice of Charity at the University of Paris During the Middle Ages"/Ave Maria College Traditio, 1947.vol.V./, "English Masters and Students in Paris during the XIIth Century"/Tongerloo, Anvers, 1949./, "La Protection des Étudiants a l'Université de Paris au XIII.siecle"/Ottawa, 1950./ - Legutóbb, december 28-án az Amerikai Történelmi Társulat chicagói ülésén tartott előadást a középkori nevelésről.

A PROUD CASTLE AMERIKAI
KRITIKÁIBOL.

Eleanor Mercein Kelly regényéről, melyet legutóbb lapunk vezetőhelyén ismertettünk, azóta több amerikai lapban is jelent meg bírálat. Mig a CHRISTIAN SCIENCE MONITOR /51.II.15./ a könyv "Csipkerózsika"-témáját emeli ki s az arisztokrata-cigány háttérrel inkább jóindulattal csak érinti, a NEWSWEEK c. nagy magazin /51.III:5./ úgy ír róla, ahogy a regény tartalma után várni lehetett: "Részben egy őszinte szerelmi történet, okosan anyagias életbölcseességgel elegyítve...Am a könyv rövidesen oly mélyen bonyolódik balkáni politikába, csempészésbe, összeesküvésekbe, erőszakos nemi közösülésekbe, bosszufogadalmakba, megrendezett házasságokba, hogy a szerelmi történet majdnem másodrendűvé válik. Az alapjául szolgáló feszültség különös félig-lokális légkört kölcsönöz neki. Mrs.Kellyt háborúelőtti kutatásai színes téma után ugylátszik rendkívül robbanékony területre vezették, mintha csak néhány, nyugati történetet író, ügyes szerző 1943 körül a Los Alamos melletti farmokról tervezett volna könyvet írni."

A "Hirünk a Világban" mult számában közölt ismertetés egyébként megjelent az AMERIKAI MAGYAR NÉPSZAVA f.év március 13-i számában.

BÖLCS LEO: A MAGYAROK NEM OLYANOK, MINT MÁS NÉPEK, MELYEK EGY VERESÉG UTÁN LE VANNAK GYŐZVE.

HAZAI FIGYELŐ.

SZOVJET-MAGYAR Barátsági Hónap kezdődött Magyarországon március 8-án.

A SZABAD FÖLD TELI ESTEK címen tartott politikai, kulturális és szakmai előadások idén már 2300 falura terjednek ki. /SzN.51.I.12/

RÉVAI a Pártkongresszuson tartott beszédében kijelentette, hogy a két év előttihez képest 1.100 millióról 1.230.000-re nőtt az általános iskolákban tanulók száma, 71.000-ről 95.000-re a középiskolaiak és 23.000-ről 33.000-re a főiskolai hallgatók száma. Míg két éve a középiskolai tanulók 40 százaléka volt csak munkás vagy dolgozóparaszt származású, idén 67 százalék /Egyedül a munkásgyermek aránya 17-ről 41 százalékra emelkedett/. A főiskolákon 35.5 s 46.5 a megfelelő két arányszám.

Révai kirohant a "kozmozopolita" tudósok, főleg Szent-Györgyi Albert ellen, aki "eladta tudományos lelkiüdvösségét az amerikai nagytőke ördögének", viszont megdicsérte a "néphez hű" tudósokat; ilyen Gombás Pál szerinte, akiben, miután "az amerikai tudomány taposómalmában tizedrangu munkák végzésére" volt csak lehetősége, "felébredt a tudós és a hazafi"; "Népköztársaságunk kormányához fordult segítségért és bocsánatért; mind a kettőt megkapta."

A művészet terén Révai "front-áttörés"-ről beszélt s "pozitív jelenség"-ként kiemelte, "hogy nemcsak új művészi tehetségek jelentkeznek, hanem az öregebb művésznemzedék legjobbjait is rabul ejti az új élet szépsége." Sokat, úgy látszik, mégsem "ejtett rabul az új élet szépsége", mert pl. Révai Illyésről ezt mondta: "Szerepnénk, ha kiváló költőnk, Illyés Gyula is végre a jelen felé fordulna és a szocialista építés szolgálatába állítaná nagy tehetségét."

Az eddigi kisajátítások után Révai Kölcseyt és Jókait, Széchenyit újból, kinevezte a mai rendszer előfutárainak. /Nsz.51.II.27./

A BUDAI ASATASOK. Európa legnagyobb régészeti feltárása folyik a budai várpalota területén. Sikertült kideríteni a középkori palota majdnem teljes alaprajzát. Megtalálták Zsigmond és Mátyás gótikus házikápolnájának romépületét is. Három ép állapotban megmaradt gótikus terem valószínűleg Mátyás börtöne volt. Kibontották a híredt Csonka torony egynegyedét is. Ez volt az egykori várbörtön. Zsugorodott testhelyzetben egymás hegyére szórt tetemeiket, vas lábbillincseket találtak benne.

Csak kerámiából kétezer ládányit találtak. Zsigmond és Mátyás híres cserépkályháinak cimerekkel, hol egyházi, hol világi, hol obszcén ábrázolásokkal díszített mázas, színes kályhacsempéit, itáliai mintára készült színes, alakos ábrázolásos padló- és falteglákat, stb. Feltárták Mátyás híres ólomcsöves vízvezetékének egy szakaszát s egy ékes diszkrétat Mátyás és Beatrix címerével. /MN.51.I.4./

Ugyanakkor az egész várkerületben folynak a feltárási munkálatok. Már 1945-ben megállapította Gerevich László, hogy Buda: egyetlen gotikus városunk. Építész-történészek irányításával kihámozák a barokk és szecessziós átépítésű budavári házacsok közepkori műrészleteit. A várkerületi évszázados bástyarendszert is kiássák, illetve helyreállítják. A Helyőrségi templom gótikus tornyán XV. századbeli freskót bontottak ki a vakolat alól. A Várszínház alatt megtalálták azt a földalatti aknát, amelyen keresztül taposómalom meghajtással a Duna vizét szivattyúzták fel a polgári lakosság számára.

A "Budapest Régiségei" c. folyóirat megkezdte az eredmények feldolgozását és a tudományos közvélemény tájékoztatását. /MN.51.II;8/

A MUZEUMOK NÉPRAJZI ANYAGA az ötéves terv első éve során 13.500 darabbal gyarapodott. Ezenkívül 7.500 néprajzi fényképfelvétel is készült. /MN.51.II.8./

H I R Ü N K A V I L Á G B A N .
/Magyar Kulturális Figyelő./

Szerkeszti :
Csicsery-Rónay István.
P.O.Box. 1005,
Washington 13, D.C. USA.

A "Hirünk a világban" előfizetési díja az USA-ban évi 3 dollár, bármely más országban havi 1 nemzetközi postai coupon. Munkatársainknak díjtalánul, szerkesztőségeknek cserépéldány ellenében küldjük.

A "Hirünk a világban" könyomatos: bármelyik közlemény a forrás megjelölésével átvehető.

H I R Ü N K A V I L Á G B A N
Hungarian Monthly
P.O.Box 1005,
Washington 13, D.C.
U.S.A.